

SZABOLCS

POLITIKAI LAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 8 korona. Egyes szám 16 fillér.
Megjelenik hetenkint egyszer, szombaton.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
Schlichter Gyula.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vasuti-ut 17.

Lapunk a bel- és külföld minden nagyobb városában képviselve van.

Győzzön a jobb!*)

— Válasz egy „Negyvennyolcas“-nak —
Irta: **Katona Béla,**
a „Magyar Szakírók Egyesülete“-nek titkára.

A „Szabolcs“ 29-ik számában dicséretes tárgyilagossággal megírt cikk jelent meg, melyben egy függetlenségi pártállású polgártársunk egyrészt párhuzamot igyekszik vonni a függetlenségi- és újpárt programja között, s tendenciája pedig az, hogy az ellenzéki pártok ne zavarják egymás cirkulusait.

Előrebocsátom, hogy a politikában teljességgel jogosulatlan az ugynevezett konok meggyőződés. Az élet nem áll meg egy pillanatra sem, s a politika vezérlő eszméinek csak akkor lehet tényleg üdvös hatásuk, ha azok simulnak a változott körülményekhez. Ezzel korántsem azt akarom mondani, hogy menthető, vagy egyáltalában megbocsátható a politikai meggyőződésnek folytonos változtatgatása, nem; de igenis parancsoló szükség, hogy a nemzet időnként revidiálja azokat a politikai programokat, amelyeknek megvalósulhatásától reméli helyzetének jobbrafordulását.

*) Lapunk 29-ik számában megjelent „Öszinte szavak“ című cikkre kaptuk ezt a választ, melyet nemcsak pártunk iránti tekintetből, hanem már azért is közlünk, hogy az eszmék minden irányban tisztázódjanak. A vitát ezzel nem kívánjuk lezárni, ellenkezőleg, bármely oldalról jövő véleménynek készséggel helyet adunk. — A szerkesztő.

Minden választópolgárnak nemcsak hazája, hanem saját maga iránt tartozó kötelessége is, hogy időnként magába szálljon és elmélkedjék. Vegye sorra azt, valjon ért-e el valamelyes eredményeket az a politika, melyet támogatott? Biztosított-e a nemzetnek olyan előnyöket, melyek a közjólét emelését előmozdították? Közrehatott-e abban, hogy a nemzet ereje és tekintélye úgy befelé, mint kifelé a maga teljességében érvényre jusson? És hogy általában lehet-e kilátás arra, hogy az általa támogatott politika csonkítatlanul diadal-maskodjék?

Hát ezek alapvető kérdések. De döntő fontosságuk abban is, hogy bármely választópolgár meggyőződését, esetleg más irányba tereljék.

Ha tehát a cikkíró „Negyvennyolcas“ tényleg meggyőződésből hive a függetlenségi pártnak, őszintén kíváncsi vagyok, hogy ezt tulajdonképpen mire alapítja? Kénytelen vagyok ezt a kérdést feltenni, mert azt állítván, hogy „a függetlenségi párt és az újpárt programja között csak *lényegtelen* eltérést észlelek“, — nem gondolhatok egyebet, mint — bocsánat a kifejezésért — hogy a cikkíró urnak sem a függetlenségi párt, sem az újpárt céljairól és politikai jelentőségéről még csak halvány fogalma sincsen. Hát lássuk csak

Tulságosan részletezni ezuttal nem

kívánok, s csupán főbb vonásokban mutatom ki a „lényegtelen“ különbséget. A függetlenségi párt végcélja a personál unio; az újpárté az egységes, független magyar állam. A függetlenségi párt akarja az önálló vámterületet, mert ebben végcéljának eszközét látja; az újpárt pedig követeli azért, mert attól várja a nemzet megerősödését és a polgárok anyagi jólétének emelkedését. A függetlenségi párt, *nemzetközi helyzetünknek teljes felforgatásával* érheti el a kitűzött célt; az újpárt pedig rázkódtatás nélkül, a nemzet erejének minden felesleges megfeszítése és elpocsékolása nélkül kíván a kitűzött célhoz jutni.

Ha ezek lényegtelen eltérések, akkor nincs különbség a jégeső és az enyhe zápor között se. Tegye szívére kezét minden függetlenségi választópolgár, s kérdezze meg önmagát: Elért-e a függetlenségi párt (a szabadelvű párt a nemzet minden bajának kuforrása, arról tehát szót se ejtek) négy hosszú évtized alatt valamelyes eredményt, a mi tudniillik az ő ellenőrző hivatásának lett volna sikere? Hát bizony még a legjobb akarat sem tudna kedvező választ adni. Igenis, a függetlenségi párt hűséges kitartással és fanatikus buzgósággal ült az elvein, s váltig abban reménykedett, hogy azok maguktól ki fognak kelni.

T Á R C A.

Pillanatnyi felvételek.

Levél Párisból.

— Irta: **Holló Zoltán.** —

(Az Atlanti óceán syrénei. — Saison végén. — Fêtes des fleurs. — Nem lovak, szép asszonyok versenye a Grand Prix. — Labori beszél! . . . — Gyűlés a francia képviselőházban. — Valette ur, a positiv philosophia mártírja. — Élet és halál. — A Morgueban. — Por és hamu vagyunk. — Csak a szellem halhatatlan. . .)

Páris, 1904. július 22.

Forró napsugár, tikkasztó hőség, fullasztó portenger. Ennél a portengernél már csak jobban esett a hűsülés a tenger sós vizében Havre mellett, ahol az Atlanti óceán a La Manche csatorna hatalmas száján át nyaldossa a mi vén földünket. Valami kifejezhetetlen mélység van a tenger vizének hidegében. S ezt a különös mélységet a Szajna hőmpölygő hullámainak hidegében is hiába keresem. Egy sereg lusta német Dame, habfehér madame és mademoiselle, barnás-rózsás Hoppner színű miss és lady lubickolt ott körülöttem a szabad tenger sós vizében. Nagyon

bájosak, nagyon kecsesek, nagyon pajzánok ők, az Atlanti óceán syrénei. De ugylátszik elfeledték, hogy a syrének hivatásával járó kötelessége ölébe hívogatni a körülötte settenkedő ravasz Odysseusokat. . . .

Párisban vége a „saison“-nak. A nap hevében kedvetlenül siet kenyér után a fáradt, bágyadt plebs. A pénzarisztokrácia falusi kastélyába költözött. Vasredőny borul a Boulevard St. Germain ablakaira, nyári álom leple az előkelő világ drága szórakozásaira.

E nyári álmot jó előre hirdeti a fésdes fleurs. Pompás virágdiszben-úszó fogatok keringnek a Bois de Boulegneban. Vidáman virágcsatázik a fogatok közt keringő közönség. Örül mosolyog minden, csak az a temérdek eltaposott virág zokog a föld porában. S az embereknek ezt a kegyetlen szeszélyét mégis virágok ünnepének nevezik. . . .

A másik elő hírnök a Grand Prix. Ez az utolsó alkalom a saisonban, mikor a pénzvilág „megjelenik“. Hogy Ajax egy félhosszszal győz Turenne felett, kit érdekel az? Nem lóverseny, toilette-verseny a Grand Prix. Madame Loubet fehér szalmakalapján a toll három centiméterrel hosszabb, mint Madame Dubois kalapján. . . Madame Legrand quirlandeokkal himzett mousselline toilettje

egy árnyalattal sötétebb színű, mint Lanjamet marquise-é. . . Madame Mortier alakja egész elvész a sok csipke közt. Szerencsére a csipkéje szebb, mint az alakja. . . Mr. Loubet sokat forog titkárjának felesége, Madame Combarien körül. Egy köztársaság nem elég neki. Még egy pár női szíven is akar uralkodni! . . . Ezek az aktuális kérdések. Szerencsére az „olcsó publikum“ sport szenvedélye a totalisateur utján 5 franc erejéig foglalkoztatva van. Az ő morajuk figyelmeztet a finishre. Különben a közönség fele azt sem tudná, mikor futják le a hárommévesek 20000 franc-cal dotált mérközését.

Letutották a Grand Prix-t, lefutották az auteuli steeple-chaset, bezárultak a tárlatok, salonok, vége a saisonnak. . .

Ebben az egyhangu világban szinte isten-áldás az a pompás mérközés, mely ha nem is a longchamps mezőnyre, de a cour d'assise elé csalja a kíváncsi közönséget. Nevezve vannak; Rochefort, az Intransigeant genialis szerkesztője és Valcarlos Marquis, az élénk eszű politikus. Valcarlos nyergében Labori ül, Dreyfus híres védője. Rochefort jockey-je Gantier Rougeville, a neves debatter. Valcarlos Marquis, aki Dreyfus-barát, azt írta egy lapban Rochefort-ról, hogy Dreyfus ellen hamisan vallott. Az ügy tehát szorosan

**! ! Fekete és színes napernyőkben, női, férfi gallér és nyakken-
dőkben, keztyűkben stb. újdonságok folyton kaphatók : ! !**

■ ■ EISLER KÁROLY női-, férfi divat, rövidáru és cipő üzletében
NYIREGYHÁZÁN. ■ ■

Már engedelmet kérek, de az csak mégis hallatlan, hogy egy politikai párt, melybe a nemzetnek egy tekintélyes része vetette bizodalmát, negyven év leforgása alatt egyebet se csinál, csak egyszerűen bizalmatlanságát fejezi ki a mindenkor kormány irányt. Nézzük akár belső, akár külpolitikánkat, a függetlenségi párt létezésének sehol semmi nyoma. Dörög a delegációk ellen, de abba nem megy bele, s minden ellenőrzés nélkül enged vér- és pénzáldozatot a nemzet végtelen keservére megszavaztatni. Átkozódik az osztrák tulkapások ellen, s a letolyt négy évtized alatt még törvénykönyveinkbe is egymásután csusztak bele a nemcsak közjog-ellenes, hanem a nemzet önérzetét is mélyen sértő kifejezések. Legyalázza a közös vámterület nemzet-gyilkos létezését, s 1899-ben maga segíti az osztrákokat ahhoz, hogy a *tényleg bekövetkezett önálló vámterület a gyakorlatban is megvalósuljon?* sőt még tovább ment, midőn az 1899. évi XXX. t.-c.-hez való *hozzájárulással* kiszolgáltatta hazánkat minden biztosítás és ellenérték nélkül az osztrák gazdasági érdekeknek. De hát ez nagyjelentőségű és óriási háttérrel bíró kérdés volt. De talán a vámkérdéssel kapcsolatos külkereskedelmi kérdésekben — amelyek már igazán alárendelt jelentőségűek — tudott valami eredményt elérni? Semmit! Bizonyosság erre a galaci konzul német levele.

Nézzünk azonban bármerre, a függetlenségi párt létezését nem érezzük és nem látjuk megnyilvánulni sehol. Mit mutathat fel valjon híres nemzetiségi programjának eredményeül? Járt-e, agitált-e nemzetiségeink között, hogy azokat a magyar állam eszméinek megnyerje? Szorította-e hatalmának teljes súlyával a kormányt arra, hogy a magyar nemzet egységes fejlődésén a nemzetiségi tulkapások esorbát ne üssenek? Semmit se tett! Rosszabbul állunk, mint valaha. Nem közvetlenül a függetlenségi párt bűne, de jellemző az állapotokra, hogy alig néhány

nappal ezelőtt is a putneai román ünnepen két ujságíró megakartak verni csak azért, mert — magyarok.

A függetlenségi pártnak egy nevezetes sikerére azonban rámutathatunk. Volt egy becsületes, talpig magyar államférfiunk, *Bánffy Dezső* báró, aki mint miniszterelnök akart és tudott is cselekedni a nemzetért. Ki ne emlékeznék az ezredévi ünnep káprázatos sikerére, mely a német császárból híres felköszöntőjét kiváltotta? Királyunk mind közelebb jutott a nemzet lelkéhez, s szobrot emeltetett nemzeti nagyjainknak. *Bánffy Dezső* volt az, aki egy hatalmas külügyministert buktatott meg azért, mert eltalált feledkezni arról, hogy Magyarország független állam. *Bánffy Dezső* volt az, aki a nemzetiségi izgatók hatalmas táborát úgy szétverte, hogy azok még ma is alig tudnak magukhoz térni. Hát ezt a férfit, akit a Gondviselés rendelt vezetőül sokat sanyargatott nemzetünk számára; ezt a férfit, aki egymaga többet tett rövid kormányzása alatt, mint elődeink századokon keresztül; ezt a férfit, aki *tettekkel* bizonyította, hogy előtte az egységes és önálló magyar nemzeti állam lebeg ideál gyanánt: ezt a férfit sikerült az osztrákok nagy örömeire kibuktatni a függetlenségi pártnak. Jó cserét csinált a nemzet. Magkaptuk az *igazi* *Bánffy Dezsőt*, akinek lelkes magyarsága, törhetlen tettereje, s pihenést nem ismerő agitációja bizton felfogja rázni az országot eddigi lanyhaságából, s erejének megismerésére tanítja a nemzetet. Hát ez kétségkívül a függetlenségi párt sikere, a talán kisebbit, de értékében le nem szállít az sem, hogy a csere után kaptuk *Khuen Héderváryt*, s utána *Tisza Istvánt*.

Hanem hiszen nem erről van szó. Az a lényeg, hogy egy párt, legyen akár szabadelvű, független, nép, vagy nemzeti párt, megfelelt-e hivatásának, s teljesítette-e azon reményeket, amelyeket programja ébresztett. Ez dönti el a meggyőződésingatagságát, vagy szilárdságát. Sivár a

kép, bármerre nézünk. Vak aki nem látja, hogy a nemzet szinte reményt vesztetten merül a csüggedésbe. A legutóbbi nagy leszerelési komédia erre eléggé érthető okot adott, s csodálatos, nagyon sok embernek még se nyílt fel a szeme.

Azt mondja cikkében a cikkiró ur, hogy „a leszerelésnek meg kellett történni, ha e nemzetet végromlásba dönteni nem akartuk.” Hát nem tudta ezt a függetlenségi párt már akkor, midőn az obstrukciót megindította? De hiszen ez a politikai rövidlátásnak és könnyelműségnek olyan rendkívüli mértéke lenne, amit egyáltalán fel sem szabad tételeznünk. Mi birta hát mégis leszerelésre a pártot? *Tisza István* ijesztgetése? Vagy ki? Vagy mi? *Tisza*nak a szavajárása volt, hogy végromlás vár a nemzetre, ha követeli kielégíthetetlenül *jogos igényeinek* kielégítését, s a függetlenségi párt ezzel beérte?

Oh, a cserbenhagyott nemzet nem fogja elfelejteni ezt a kapitulációt, s elteszi a többi — hasonló — eredményhez.

Nem szándékunk sem ócsárolni, sem az ellenzéki pártok között békétlenséget szítani. Tényeket soroltunk fel. Eredményeket követeltünk. Ez a nemzet élni, gyarapodni és hatalmi sulyban növekedni akar. Ami ennek útjában áll, az vagy engedelmeskedik a nemzeti erő sodró árájának, vagy pedig összezúzza a hőmpolygó áradat. Az ékes szóvirág ma már idejét multá, s a hazafiság nem *erény* amivel kérkedni lehet, hanem igenis *kötelesség*, amiért még csak élismerést se szabad várni.

Kell, hogy a *Pató Pál*-féle politikának egyszer vége szakadjon, s felváltsa azt egy életerőtől duzzadó és a nemzeti haladás biztos eszközeiből alkotott politikai törekvés.

Ismeretesek az újpárt törekvései. Nem tör az egyetlen párt ellen sem. Dehogy is. Egyszerűen odajárul a nemzet elé, s megkérdi, akar-e élni, gyarapodni és hatalmas lenni? Akarja-e, hogy a feltörő

összefügg a Dreyfus ügygyel. És azonkívül Labori beszél! Kell-e ennél több a párisi közönségnek. Egyelőre csak próba galoppot tartanak. Labori illetékességi kifogást tesz. Két órán át beszél s főleg a Dreyfus ügyre vonatkozó célzásaival kelt élénk figyelmet. Sok szónoki hév, még több színészi fogás jellemzi előadását. De hisz esküdtszék előtt beszél. A törvényszék illetékesnek mondja ki magát. A próba galopból tehát Labori vesztesen került ki. Ugy sejtjük, nem fog győzni az érdemleges mérkőzésben sem. Valcarlos Marquisnak nincs igaza. Nem a jockey, hanem a paripa lesz oka ennek a veszteségnek.

Mert Laborit a franciák is elsőrendű szónoknak ismerik el, azok a franciák akikről Heine azt mondta, hogy mind kitünő előadók, kivéve közülök azokat, akiknek ez a hivatásuk. Heine-nak ez utóbbi észrevételére a francia képviselőház kitünő szónokai erősen rácsafolnak. A francia nép kiváló intelligenciáját egyébként mi sem bizonyítja inkább, mint az a tény, hogy dacára az általános titkos választói jognak, a képviselőházban a legjelesebb szellemi előkelőségek kerülnek. A francia képviselőház tanácskozásai oly magas színvonalon állanak, hogy e tekintetben Európa összes parlamentjei közül csak a

magyar és az angol állithatók vele egy sorba. Attól a perctől kezdve, midőn a „huissier”-k sorfala közt belépő elnököt egy hirnök harsány hangon jelenti: „Monsieur le président”, egész a gyűlés végéig a legimpozánsabb komolyság uralkodik a házban. Ennek dacára pár nap előtt egy igen tekintélyes magyar fővárosi lap azt ujságolta, hogy a francia képviselők az elnök felé durva szitkokat, egymás fejéhez pedig tintatartókat dobáltak. Ez a hír annál inkább lepett meg, mert az illető gyűlésen magam is jelen voltam. Ugy látszik, e lap értesüléseinél csak értesítései jobbak....

Az ilyen tudósítást a mi közönségünk, még ha hamis voltáról utóbb értesül is szó nélkül lenyeli. Ennél sokkal szigorubbán jár el Páris utcai népe, amely Valette urat egyszerűen megveri, ha valótlanságon kapja. Ki ez a Valette ur? Ő pozitív philosophusnak nevezi magát. Hogy mi okból azt nem tudnám megfejteni. Nem verslábon álló hazafi Verray János, hanem afféle gyalogjáró muzsa. Területe: a nyílt utca. Hallgatója: a nép. Mindenkinek jogában áll nézeteit Valette ur tanára nézve megtenni. Hogy nézeteit mindenki a maga módja szerint fejezi ki, az természetes. Hogy az ilyen nézet kifejezés Valette urra nézve néha verést jelent, az

még természetesebb. Hogy ő ilyenkor a tudomány martírját ápolja magában, az ezek után a legtermészetesebb.

Nehéz bonyodalmak mélyében buvarkodik Valette ur. A nővel foglalkozik. Összevissza idézi Comte-ot, Schellinget és Hégelt s naiv okoskodással oda concludál, hogy: a legszentebb érzés, ami a világon uralkodik, s ami által él az emberiség: a szerelem. Ennek a magasztos érzésnek igaz ápolója csak a finom női szív lehet. S így a nő: az élet, a mindenség.

Engedjen meg kedves Valette ur, hogy megszakítom. Mi az ördögnek idézi ön Comte-ot, mikor Comtenak az ön témájához ép oly kevés köze van, mint önnek Comtehoz. Jöjjön velem egy kis vendéglőbe, a „Restaurent de Guillaume Tell”-be, ha úgy tetszik. Látja itt ezt a sok nőt? Azt hiszem, tudja kilétüket. Látja mellettük ama marcona férfiakat? Remélem velök is tisztában van. Nézze azt a kék foltot annak a lánynak az arcán. Még az a sok rizspor sem tudja eltakarni. Az a kék folt egy ütéstől származik. Az ütés meg a mellette ülő férfitől, mert ocsmány keresetéből egy pár francot előtte eltítkolt. És ime nézze! Az a lány gyengéd szerelmében kezéből éteti azt a jó madarat, mint valami galambot. Mit is

Az idény előre haladottságánál fogva napernyők leszállított áron, továbbá a legújabb ruhadíszek, csipkegallérok, övek, stb. nagy választékban kapható

Kohn Ignác

női, férfi-divatáru üzletében, városház palota.

vágyai rázkódtatás és erővesztés nélkül megvalósuljanak? S ha a nemzet mindezt akarja, s meggyőződését szabadon nyilváníthatja, hát akkor az újpárt becsületos, színmagyar programja győzni fog. Mert a jónak mindig volt, van és lesz ellensége: a jobb.

A nemzet eleget okulhatott a közelmúltnak eseményein, hogy legjobb indultata és meggyőződése szerint választani tudjon.

Város fejlesztési teendők.

Irta: **Forbát Imre** mérnök, Majna-Frankfurt v. építkezési felügyelője.

A „Szabolcs” megítéző felhívásának, hogy nézeteimet hazánk vidéki városainak fejlesztése dolgában a lap hasábjain a nagy közönség előtt ismertessem, annál szívesebben teszek eleget, mert a közügyeknek ezen, különösen a városi polgárságra nézve nagy fontosságú terén a nyilvánosság a legújabb időkig sajnos csak aránylag csekély érdeklődést mutatott. Már pedig ha valahol, úgy Magyarországon nem szorul bizonyításra, hogy az egész ország jövője mily ezerszeres szoros összefüggésben áll a városi központoknak minél erőteljesebb kibontakozásával, úgy nemzetgazdasági és kulturális, mint első sorban általános nemzeti politikai szempontból.

Örvendetes jelenségnek tartom, hogy Nyiregyháza város vezetősége, belátva azon sokféle teendőket elsőrangú fontosságát, melyekkel a város hathatós fejlesztéséhez a saját hatáskörében hozzájárulhat, komolyan hozzá fogott a munkához, hogy a város számára tőle telhetőleg biztosítsa mindazon feltételeket, melyek egy jövőbeli erőteljes és egészséges fejlődés alapját kell hogy képezzék. A polgárság feladata, hogy magát az idevágó nagy felelőséggel és sok költséggel járó munkálatok iránt szintén informálni igyekezzék, azoknak elkerülhetetlenségéről meggyőződjenek, hogy aztán alapos vizsgálat és komoly mérlegelés után minden párt politikai és egyéb széthúzó törekvést félretéve, azoknak létesítését a hatósággal vállalva minél előbb és minél tökéletesebb formában biztosítsa. Ezen célt akarják szolgálni a következő fejtegetések és ez adja okát annak, hogy a

következőkben több általánosan ismert és elismert dolgot is fogok újból hangsúlyozni.

Minden városi fejlődésnek első és alapvető viselője egy életerős iparos és kereskedelmi tevékenység, melynek adózási képességén alapszik a városok pénzügyi ereje, a városok fejlődése tehát szorosan összefügg az ipar és kereskedelem felvirágozásával. Ezeknek közvetlen fejlesztésében azonban csakis a hatóságoktól várni nem lehet. Ez egy szorgalmas, vállalkozó szellemű, józan és kitartó polgárság lankadatlan munkásságának feladatát képezi, melyet teljes siker csak akkor fog koronázni, ha az nem támaszkodik semminemű felesleges hatósági gyámkodásra, hanem bizik önmagában, a saját tudásában és versenyképességében. Ellenben a város vezetőségének feladata, a város külső fejlődését úgy irányítani, hogy az igénybe vett anyagi áldozatok ellenértékéül megadassanak mindazon feltételek, melyek alkalmasak arra, hogy a lakosság testi és lelki egészségét megóvják, tevékenységét megkönnyítsék, munkakedvét fenntartsák, a tartózkodást a város területén egyidejűleg előnyössé és kellemessé is tegyék. Ebben a keretben aztán a városok vezetőire egész sorozata hárul az olyan feladatoknak, melyeket a városok teljesen a saját hatáskörükben intézhetnek el és melyeknek megoldását a polgárság jólétéért és a város fejlődéséért vállalt felelősségük tudatában elsőrangú kötelességüknek kell hogy tekintsék még akkor is, hogy ha ebbeli törekvésekben nagyobb ellentállást és akadályokat kellene legyőzniök, mint a milyen a város és lakosságának jól felfogott érdekében kívánatos volna.

Ezen teendők felölelik első sorban mind azt, ami szükséges ahhoz, hogy a városi közösségekben felhalmozott embertömegek a szoros együttélés következményei folytán egészségükben kárt ne szenvedjenek. A műszaki tudomány vívmányai lehetővé tették, hogy a halandóság, az egészségügyi viszonyoknak ezen csálhatatlan fokmérője, még a legnagyobb városokban sem emelkedjék magasabbra, mint a vidéken, ellenkezőleg az intenzív egészségügyi intézkedések folytán a modern nagy városok rendszerint alacsonyabb halandósági számokat mutatnak fel, mint a legtöbb vidéki város és falu. Hogy azonban ezt elérhessük, annak, hogy csak a legfontosabb tényezőket soroljuk fel: tiszta víz, tiszta talaj, tiszta levegő, egészséges élelmi szerekkel való ellátás és megfelelő lakás viszonyok képezik elengedhetetlen feltételeit. Egy előre-

látó és céltudatos községi politikának okvetlenül arra kell törekednie, hogy ezen követelményeket a lakosság számára ha nem is egyszerre, de a pénzügyi helyzet által megengedett egymásutánban minél előbb biztosítsa. Azon nagy kiadások, melyeket az e célból szükséges intézkedések, építkezések és berendezések eleinte okoznak, részben egyhamar közvetlenül ki fogják magukat fizetni, pl. egy helyes alapokon épített vízvezetéknel, részben pedig közvetett hatásokban, az elhalálozások és megbetegedések nagy mértékű csökkenése által fognak dus kamatokat hajtani, melyek azért, mert szám szerint nem mutathatók ki oly világosan, mint egy vízmű feleslege, közgazdasági szempontból nem kevésbé fontosak, ha tekintetbe vesszük, mennyi munkaerő és ennek folytán mennyi kereset vész kárba korai elhalálozás vagy betegség által okozott munkaképtelenség folytán és a szegény családok amugy is csekély jövedelmének mekkora része megy rá sokszor egy családtag megbetegedése által okozott költségekre.

Ha közelebbről szemügyre vesszük azokat a berendezéseket, melyek a fent említett cél eléréséhez szükségesek, úgy a víz, talaj és levegő tisztasága feltételezi mindenekelőtt egyrészt a lakosság ellátását jó minőségű és elegendő mennyiségű vízzel, másrészt pedig a városba bevezetett és használata közben beszennyezett viznek ártalmatlanná tételét rendszeres földalatti csatornázás által, mert vízvezeték csatornázás nélkül csak a csatornázatlan városokban amugy is eléggé ismert hátrányokat tenné még elviselhetlenebbé. Kielégítő egészségügyi állapotok elérésére tehát az első lépést a központi vízellátás képezi, melynek természetes következménye is kiegészítője az egyszerű csatornázás. Mindaddig, míg a vízellátás az egész város területén szétszórt kutak által történik, melyeket vízminőségükre nézve állandóan és sikeresen ellenőrizni gyakorlatilag majdnem kivihetetlen, mindaddig az egészségügyi viszonyok megbízható javulása nem remélhető, mert a számos vízforrás a beszennyezésnek és fertőzésnek folyton ki van téve különösen akkor, ha az emberi ürülékek felvételére és ideiglenes felhalmozására szolgáló gödrök a talajtól teljes megbízhatósággal elzárva nincsenek.

Már pedig idők folytán még a legóvatossabban készült gödrökből is kiszivároghat szennyes tartalmuknak egy része, kivált ha tekintetbe vesszük, hogy az efajta építkezé-

mondott ön? A szerelem oly magasztos érzés, hogy annak igaz talaja csak a finom női lélek lehet. Mit fogadjak már most el ebből? Tagadjam, hogy a szerelem magasztos érzés? Vagy higgyem, hogy annak a nőnek finom lelke van?

Majd a halálról beszél ön, és az mondja, hogy a halálban mindnyájan egyformák vagyunk. De hogy értsük ezt? Ha az ön pozitív philosophiája csak abban áll, hogy ócska közhelyeket idéz akkor ön positive csak arról győz meg engem, hogy nem philosophus. Miért vagyunk mindnyájan egyformák a halálban? Mert mindnyájan meghalunk? De hisz ez okoskodással az életben is egyformáknak kellene lennünk, mert mindnyájan születünk. Vagy Isten előtt vagyunk egyformák halálunk után? Hisz előtte egyformáknak hisszük magunkat életünkben is, s életünk jó és rossz cselekedetei alapján vélünk részesülni az ő igazságszolgáltatásában.

Az emberek pedig már csakugyan nem egyformán bannak el meghalt embertársaikkal. Egyik helyt fényes érckoporsóban, illatos koszoruk néma árnyékában fekszik az élettelen test. Szomorú kép, de legalább fel-emelő. Annál kétségbeejtőbb az, amit a Notre Dame mögött fekvő komor, alacsony,

épületnek fehérre meszelt fala takar. Annak az épületnek Morgue a neve. Hatalmas üveg-tábla mögött négy fokos hideg légből megdermesztve hever ott, nyolc-tíz darab emberi hulla. Kiléttüket homály fedi. De azért beszél az az élettelen test eleget. Azok a sovány fáradt tagok nyomoruság, nélkülözés, szenvedés ezer panaszát vágják az igazságtalan társadalom szemébe. Ime nyomoruságos élet után a nyomoruságos halál... Amott egy anya vízbefult kislányára ismer, egy közszemlére kiállított hullában... Még a temetkező társulat szolgálói is könnyeznek, mikor fuldokló hangon zokogja: Susanne... Susanne...

A sok vidám kép közt gyakran lát az ember nagyon szomorúakat is. ebben a hatalmas városban. Némelyik meg valóban féltelmes... Halottas kocsik gördül a „Père Lachaise” crématoirejába. A gyászoló család egy kis terembe vonul. A koporsó egy fehére posztóval borított ajtó mögött tűnik el. Pár pillanat múlva a kéményből előtörő szürke füstgomoly, és a tűznek borzalmas sístergése jelzi egy emberi test teljes megsemmisülését. Egy óráig tart ez a szomorú aktus. Abból a büszke emberből, a föld urából mi maradt egyéb? Egy vedérvényi hamu. Az égető medence körül széles félkörben

terjed egy korinthusi oszlopokból alakuló porticus. Annak falába illesztik a harmincz centiméter hosszú, husz centiméter széles kövedényt, egy négyszögletes táblát tapasztanak a nyílásra, s mindennek vége... Jean Culot. Élt 70 évet. Száma 1175.

**

Mialatt itt a halált siratjuk azalatt a Jardin de Luxembourgban a halhatatlanságot üdvözli Páris kegyeletes népe. George Sand születési évének századik évfordulóját ünneplik. Szeretett szeretni, szeretett dolgozni ez a lángelek asszony, életének egész az utolsó lehelletéig. A szabad szerelmet hirdette. Azt tanította, hogy a szerelem ép oly isteni adomány, mint a madárdal, vagy virágillat. Nincs hát földi hatalom, amely két szív szerelmébe avatkozni jogosult. S a szerelemhez nem kell egyéb csak szerelem. Ez az érzellem önmagában s önmagáért létezik. Így beszélt ez a sok gyönyört és sok csalódást átélt asszony. Szívét, ezt az illatos rózsát levelenkint osztotta szét, egy sereg férfi közt. Musset-től kezdve Chopinig kora minden kisebb-nagyobb emberének sorsába befolyt. Sohasem tudta e tény azon természetes következményét megérteni, hogy a rózsas egy levelének senki sem adta meg az egész

A legkiválóbb tanárok és orvosoktól, mint hathatós szer

tüdőbetegségeknel, légzőszervek hurutos bajainál ugymint **idült bronchitis, számarhurut** és különösen **láb-badozóknál influenza után**

ajánlatik, Emeli az étvágyat és a testsulyt, eltávolítja a köhögést és a köpetet és megszünteti az éjjeli izzadást. — Kellemes szaga és jó ize miatt a gyermekek is szeretik. A gyógyszerárakban üvegenként 4. — kor.-ért kapható. — Figyeljünk, hogy minden üveg alantl céggel legyen ellátva.

F. Hoffmann-La Roche & Co vegyészeti gyár Base! (Svájcz.)

Sirolin

sek jó karban tartására csak ritkán fogják a szükséges gondot fordítani és így a gödrök szomszédságában fekvő kutakat tápláló talajviz beszennyezése minden központi vízellátás nélkül szükölködő városban a lakosság egészségét állandó veszéllyel fenyegeti.

Legszembeszökőbben a tifusz által okozott elhalálozások rendkívüli csökkenése mutatja a vízellátás és csatornázás áldásos befolyását a városok egészségügyi viszonyaira. Legyen szabad például egy külföldi várost idéznem, melynek viszonyait a multban kifejített működésem alapján személyes tapasztalatból ismerem, t. i. Majna-Frankfurtot. Ott a vízvezeték és csatornázás a mult század 60-as éveinek végén és 70-es éveinek elején épült ki annyira, hogy megkezdhetők az első házak bekapcsolását. Ugyan ekkor, 1870-ben, a 100.000 lakosra évente jutó tifusz okozta halálesetek száma kitett 60-at. A vízvezetékhez és csatornázáshoz csatolt házak számának folytonos szaporodásával a tifusz esetek száma folyton csökkent. 1880-ban a vízvezetékhez az összes házak 70%-a, a csatornázáshoz 60%-a volt hozzácsatolva. A 100.000 lakosra eső tifusz esetek száma csökkent 20-ra. Jelenleg a tulajdonképeni város terület vízellátása és csatornázása teljesen kiépült és csak néhány egyedül álló külteleki ház nincs a hálózatba felvéve. Ehhez képest 100.000 lakosra számított tifusz esetek száma 1902-ben már csak 1-2-et tett ki. Ugyan abban az időben, tehát 1870-től 1902-ig az általános halandóság csökkent 29-8 pro milleről 14-8 pro millere, tehát az első számnak körülbelül a felére. Egy 30.000 lakossal bíró városban ez megfelelne az évi elhalálozások csökkenésének 894-ről 444-re, tehát évente 450 emberélet megmentésének. (Nyiregyháza város lakosainak számát a mult év végén 34000-re lehetett tenni, a halálozás pedig 1903-ban 1163-at tett ki. A frankfurti kedvező statisztika szerint Nyiregyházán elhalt volna a mult évben 503 egyén s így csupán egy évben 660 ember életét lehetett volna megmenteni. — Szerkesztő.)

Ha az egészségügyi viszonyok ezen javulásának előidőzésében az oroszlanrész a vízellátás és csatornázás kötelező berendezését is illeti, úgy még sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy ezen eredmény eléréséhez még más közegészségügyi intézmények is hathatósan hozzájárultak. Ezek közül kiemelendő első sorban azon törekvés, mely az

rózsa értékét... Ámde a szerelem nem csak érzelmeire hatott, ez adott szárnyat ő fenséges értelmének is. Főleg harmincas éveiben, a női érzések ezen másodvirágzású korszakában jelentkezik szenvedélyességének irodalmi munkásságát megtermékenyítő hatása. Enélkül a szenvedélyesség nélkül sohasem írhatta volna meg, sem „Indiana“-t, sem „Mauprat“-t, sem „Fadette“-t. Sokat szeretett, sokat is csalódott, csak egy szerelem maradt hű hozzá életének utolsó percéig, sőt még halála után is: az ő muzsája!

A Luxembourg kert lombos fái alatt, madárdalozó zöld csalitban, fehér márványtrónusán pihen a költőkirályné... Révedező tekintete megilletődve szemléli egy nemzet hódolatát... Arcának erős metszésű vonásai híven tükrözik vissza gazdag érzelmi és értelmi világát. Körös-körül a gazdag lombosátrákban pajzán muzsák szobra kacérkodik... Az az ölében turbékoló galampár mesél neki zavartalan édes szerelemről bűvös-bájós dalokat... S holdvilágos nyári éjszakákon, midőn az éj szürke fátyola borul a mindenségre, tündér táncra kel a muzsák serege a körül a szobor körül, s a költőkirályné kegyesen fogadja a szerelem és költészet istenasszonyának hódolatát...

élelmi szerek, különösen pedig a fogyasztásra szánt hus kifogástalan voltának ellenőrzését akarja biztosítani az élelmiszer vásárok központosítása, mindenek előtt pedig a közbiztonság folytonos tökéletesítése, használatuknak kötelezővé tétele és nyilvános hűtő-telepek berendezése által. A milyen nehéz a víz minőségének ellenőrzése, ha a vízbeszerzés egyes szétszórt kutak által történik, ép oly nehéz a fogyasztásra kerülő hus megbízható hatósági megvizsgálása, ha a közbiztonság használata nem kötelező és minden hentes a saját helyiségében vághatja a marhát, sertést stb. és a húst akadálytalanul hozhatja forgalomba, akár megfelel annak minősége a közegészségügyi követelményeknek akár nem. Tekintve azon sokféle betegséget, mely rossz minőségű hus által a lakosság közt elterjeszhető, a városok egészségügyének javítására irányuló törekvésben a kötelező közbiztonság a vízellátás és csatornázás szerves kiegészítő részét képezi, melyet egészségügyének veszélyeztetése nélkül nem nélkülözhet egy város sem.

Azon további tényezők közül, melyek a halandóság csökkentésére nézve szintén nem maradhattak hatás nélkül, csak röviden akarjuk felemlíteni a kórházak folytonos fejlődését, a betegéelyző pénztárak befolyását a betegápolásra, a gyárak, műhelyek, iskolák állandó egészségügyi ellenőrzését, a fertőtlenítő intézetek működését, a fürdők használatának mind általánosabbá tételét, melyekhez a kisebb jelentőségű intézkedéseknek még egész sorozata volna fűzhető. Habár mindezeknek együttes befolyását a városok fejlődésére kicsinyelnünk nem szabad és szakadatlan tökéletesbbitésük állandó fáradozásunknak tárgyát kell hogy képezze, jelentőségük a városok jövő kialakulására nézve, nem érvényesül oly közvetlenséggel, mint az előbb tárgyalt alapvető egészségügyi intézményeken kívül még azon teendőké, melyeket város rendezés és város szabályozás alatt szokás összefoglalni és melyekkel karöltve kell, hogy járjon a lakáviszonyok hiányainak megállapítása és fokozatos kiküszöbölése. Az említett egyes rendszabályok jótékony behatását a városnak már kiépített részeire és az azokban tartozkodó lakosságra nem akarja nélkülözni senki, kinek szívében fekszik azon törekvés, hogy városainkat segítsük felemelni azon magaslatra, melyet a modern kultúra vívmányai lehetővé tesznek és melyet okvetlenül el kell érniük, hogy nagy és sok oldalú feladatainknak eleget tehessenek. De ha egy város felelős vezetői kötelességüknek a város fejlesztés terén teljesen meg akarnak felelni, úgy nem szabad megelégedniük azzal, hogy a városnak jelen kiterjedésében biztosítsák a lehető legelőnyösebb feltételeket, hanem egyszersmind törekedniük kell arra is, hogy az így alkotott egészséges alpból kiindulva a jövő terjeszkedés úgy irányíttassék, hogy míg az egyrészt szerves összefüggésbe maradjon a már kiépített város területtel, addig másrészt már építészeti elrendezése által eleve hozzájáruljon a lakosság testi és lelki jólétének további előmozdításához. (Pl. Érkert. Szerk.)

Ezt elérni természetesen csak akkor lesz lehetséges, ha a terjeszkedéssel járó építkezést nem éresztik szabadjára, hanem egy jól átgondolt tervszerű eljárást tartanak be ezen a téren is. Ezt Nyiregyháza város vezetői ideje korán belátták és elismerés illeti őket azért, hogy egy megfelelő szabályozási terv beszerzésére a szükséges lépéseket már is megtették. Minthogy ily módon tehát a város rendezése Nyiregyházán immár a napi rendben lévő kérdésekhez tartozik, egy néhány erre a tárgyra vonatkozó általános megjegyzést egy következő cikkben fogok összeállítani.

Nem akarom azonban ezen cikkemet lezárni a nélkül, hogy ki ne emeljem azt,

hogy a város fejlesztési teendők közül csak olyanokra akartam röviden rámutatni, melyeket a városok teljesen a saját hatáskörükben intézhetnek el, természetesen az illetékes állami hatóságok jóváhagyása mellett, de különben minden állami befolyásolás nélkül. Nem mintha ez által kicsinyelni akarnám az állam tevékenységének nagy befolyását a városok fejlesztésének terén is. Az állam általános pénzügyi, gazdasági és közlekedési politikája nagyban elősegítheti vagy hátráltathatja vidéki városaink fejlődését. De a városok önkormányzati joga ettől egészen függetlenül lehetővé teszi, a felsorolt intézmények létesítését, melyeknek a város jövő fejlődésére közvetlenül gyakorolt áldásos befolyása kötelességévé teszi a városoknak, hogy önkormányzati jogokkal ezen a téren a lehető legtágabb mértékben éljenek is nem csak a saját jövőjük érdekében, hanem az általános nemzeti fejlődés megerősítésére is. Az önkormányzati szellem ilyen erőteljes megnyilvánulásának jótékony következményei nem fognak elmaradni a városi élet többi ágazataiban sem és már ezért is kívánatos volna, ha a városok azon nagy programot, melyet ezen a saját hatáskörükben elvégezhető teendők sorozata alkot, saját erejükből minél számosabban és minél tökéletesebben tényleg végre is hajtanák.

Mi kell a magyar nemzetnek?!

Hogy is mondja nagy költőnk:

„Egyetértés virul zöldága
Te hints áldást a Magyarháza!”

„Az újpárt programja.”

Pár hét óta egy ilyen feliratu nyomtatvány van forgalomban városunk lakossága körében.

Tehát ismét egy újpárt!

Hogy is modja egy másik nagy költőnk:

„Átok fogta meg a Magyart;
Mert az soha együtt nem tart!”

Tehát ismét egy újpárt!

Eddig elé volt hazánkban egy kormánypárt, egy 67-es nemzeti párt, egy 67-es néppárt, egy 48-as függetlenségi párt, egy függetlenségi 48-as párt, egy agrárius 67-es párt, egy merkantilista 67-es párt és egy néhány párton kívüli párt.

Uraim! Hát ez még nem volt-e elég?!

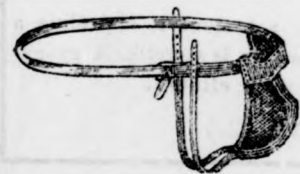
Magyarország olyan boldog ország, hogy itt minden ember egy külön pártot képezhet?!

Teremtő Istenem! Eddig volt hazánkban 7 párt, mely egymással nyílt ellenségeskedésben állott, egy pedig, amelyik a párton kívüliség kényelmes köpenyegében hallgatta a pártok küzdelmét, mint eres alatti macska az esőt. Most nekünk ez még kevés. Egy csoport hazafi elő áll és azt mondja: Ime én is itt vagyok az „újpárt”, ajándékoz meg édes magyarom bizalmaddal, mert én vagyok az, aki e nemzet óhaját képviselem és azt zászlómra irtam.

A zászló ki van bontva és rá van írva: „Mi kell a Magyar nemzetnek?!” Hát én, az én egyszerű eszemmel a mondó volnék uraim, hogy ennek a nemzetnek első sorban nem 9 azaz kilenc párt, hanem csak két párt kellene; egy nemzeti és egy osztrák párt, mert így tudná melyikkel tartson. Tudná, hogy ha az osztrák párthoz tartozik — érdekből, vagy pénzért, — saját hazája ellen cselekszik s önmaga és hozzátartozói ellen követ el bünt. És ha a nemzeti párthoz tartozik, a saját és hozzátartozói érdekében cselekszik.

Minthogy azonban rajtunk van az átok és az összetartást hiréből is alig ismerjük, s minthogy ma 9 párt dul szegény hazánkban; szükséges, hogy a létező és még létezhető

Mentő-szekrények = 10 koronától feljebb minden nagyságban =
valamint ennek minden egyes részei

legolcsóbban kaphatók

BLUMBERG JÓZSEF keztyűgyárában és gummi-raktárában

Nyiregyházán, Városház-tér 2.

pártokkal és azok törekvéseivel alapján megismerkedjünk.

Mint legnagyobb és legveszedelmesebb párttal, első sorban is a kormány párttal és ennek erkölcsi alapjával szükséges, hogy tisztába legyünk. Ez a párt egy leltárilag kezelt anyag, melyet minden kormányelnök, mint a számtartó az ekéket, boronákat és jármos ökröket, leltár mellett vesz át elődjétől. Szavaz meggyőzés nélkül felsőbb parancsszóra. És ha holnap egy kozák Hetman ülne a magyar miniszterelnöki székbe: annak éppen úgy tapsolna, a mint tapsolt annak idején Szapárynak, Wekerlének, Széllnek és Tiszának. Ez előtt nincs közérdek, csak öncél; ennek a nemzet érdeke semmi, a hatalom megtartása minden! Felfelé szolgál, hogy letelje ur lehessen.

Ha rá gondolok, szégyellem, hogy magyar vagyok! Jobban mondva: szégyellem, hogy ők is magyarok. — Ezt a pártot bátran nevezhetjük: *Osztrák párt*nak.

Most pedig foglalkozzunk kissé azzal a 8 felé húzó ellenzéki pártokkal, akiket még rosszakarattal sem lehet *osztrák párt*nak nevezni.

Mint számra nézve legerősebb párttal, ezek közül első helyen a Kossuth Ferenc gárdáját képező 48-as függetlenségi párttal kell tisztába jönnünk. Ez a párt izéken él. Saját elvei nincsenek. Ezt legekletánsabban beigazolták azzal, hogy Széll Kálmánt megbuktatták és Tisza Istvánt uralomra segítették. Háromszor fel- és háromszor leszereltek. Cserbe hagyták a függetlenségi 48-as Szederkényi pártot a legválságosabb pillanatban, mikor semmi egyébről nem volt szó, mint a Deák Ferenc elvei alapján királyi esküvel szentesített törvények végrehajtásáról. Midőn az egész nemzet e törvények végrehajtását követelte; ők a nemzet megbízottjai lemondtak a nemzet nevében e törvények végrehajtásának követeléséről. Lemondtak a nemzet nyelvéről. Tehát lemondtak arról, hogy a nemzet Nemzet legyen!

Görgeit árulónak tartjuk, hogy lerakta Világosnál a oroszok előtt a nemzeti védelem fegyverét — sokak szerint végső kényszerűségből — mit mondjunk akkor Kossuth Ferenc és pártjáról, akik akkor tették le a fegyvert Tisza István és az osztrákok előtt: a midőn a győzelem biztos kilátásával küzdhetek volna tovább?! De ne beszéljünk tovább erről a pártról, mely eljátszotta kis játékaikat és érdemtelenné tette magát örökre a nemzet további bizalmára.

Harmadik a függetlenségi 48-as párt, mely ez idő szerint a *Szederkényi* Nándor vezetésére áll.

Ez a párt — mondjuk ki nyíltan — még legjobban méltó a nemzet bizalmára. Elvei megegyeznek a nemzet közérzetével; ezen elvek mellett rendületlenül kitartottak s kitartanak ma is. Vajha a magyar nemzet megértené és megérdemelt odaadással követné e pártot, mely az eddig ismertett pártok között a legnemzetibb és nem személyes politikát követ és hű öre a nemzet elvitázhatatlan jogainak.

A negyedik tekintélyes párt a már egyszer kormánypártivá vedlett nemzeti párt. Ezen párt elvei tiszták, átlátszóak. Vezére: Aponyi Albert gróf, aki nagyon félénk politikai és legnagyobb baja, hogy nem tudja magát elhatározni: Nemzeti párti legyen-e, vagy . . . . . aulikus alattvaló. Fél, hogy ha valódi nemzeti párti lesz, elveszti az osztrák udvar kezét, ha pedig afféle Tisza István-féle aulikus honfi lesz: elveszti a nép kezét. Valóságos Mohamed koporsója. Ég és föld között lebeg.

Ötödik helyen említendő a „Néppárt.” Ez néppigura 67-es alapon. Programját szívesen aláírom, csak hogy attól tartok, hogy ha ma azt mondaná nekik a király: ime beleegyezem, valósítsátok meg programotokat, ők volnának az elsők, akik titakoznának ellene.

(Folyt. köv.)

Levél a szerkesztőhöz.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Szíveskedjék becses lapjában, hozzájárulás s ekként az ügy tisztázása végett, alábbi soraimnak helyt adni.

Magyarország miniszterelnöke folyó évi június hó 30-án tartott képviselőházi beszé-

dében a kisbirtokosok hitelügyének mikénti javítását fejtegetvén, a ház élénk helyeslése mellett többek között így szólott: „Itt, azt hiszem, hogy az orvoslás útját a hitelszövetkezeti ügynek racionális, megfelelő fejlesztése képezi és pedig nem csak azért, mert az a legkönnyebben hozzáférhető, legkisebb költséggel járó, legegyszerűbb hitelezési forrást nyit, de azért is, mert ma egy jól vezetett hitelszövetkezetnek megvan az egyéniségre az a fejlesztő, nevelő hatása, amely nélkül az ország nagy részében a kisbirtokos osztály hitelviszonyait megjavítani soha képesek nem leszünk. Mert ne hintsünk port a szemünkbe, ismerjük el azt a szomorú tényét, hogy a hitelügyi mizériák nagyrésze, fájdalom, azon körülménynek is tulajdonítható, hogy a személyi hitelképesség az ország számos vidékén a kisbirtokosok közt igen alacsony színvonalon áll. (Igaz! Ugy van!) És itt határozottan a szövetkezet, de a jól vezetett, jól szervezett szövetkezet az, amely emelheti a kölcsönre szorult kisbirtokos osztály szellemi és erkölcsi nivóját és ezzel megadhatja a személyi hitelnek igazi biztos alapjait. (Élénk helyeslés.) Én azt hiszem, a legnagyobb hiba és legnagyobb tévedés a szövetkezeti ügyet a hitelintézet más neveivel, mondjuk első sorban a takarékpénztárakkal ellentétbe vinni és szembeállítani. Én azt hiszem, az egész országra nézve ezeket a kérdéseket közmegnyugvásra és minden érdekelt faktor minden jogos igényét kielégítve csak úgy fogjuk megoldhatni, ha a szövetkezetek és a nagyobb takarékpénztárak között benső viszony fog kifejlődni.”

A miniszterelnök ur, tehát, s vele az egész ház, a kisbirtokos osztály hitelviszonyainak javítását, a kisbirtokosok személyi hitelének igazi, biztos alapját, a jól szervezett hitelszövetkezetben látja, az orvoslást azoktól remélni.

De hogyan felelhetnek meg hitelszövetkezeteink e hozzájuk kötött jogos reményeknek akkor, ha adózás tekintetében a régen alakult, megerősödött és virágzó takarékpénztárakkal, mint ez idő szerint szándékolva van, egyenlő elbánás alá vétetnek?

Hogy csak a magunkéról, az 1899. év elején alakult „Rakamaz és Rakamazvidéki Kölcsönös Segélyező-Egylet, mint Szövetkezet”-ről szóljak, bár az első évben a tisztviselők teljesen ingyen dolgoztak, a második évtől kezdve pedig csakis a könyvelő és pénztárnok kap fizetésnek sem mondható csekély összeget és idáig adót sem fizettünk, mert az elmúlt években nem is követelték; tartalék alapunk mégis csak 2987 korona 61 fillért tesz.

Ezzel szemben folyó hó 19-én az adó-kivető bizottság, az 1899. évre eső 236 korona 59 fillért elévülés címén elejtve, 1900—1904. évekre 1642 korona 79 fillér jövedelmi és 152 korona 20 fillér jutaléki, összesen 1794 korona 99 fillér adót rótt intézetünkre, mely a 30 illetve 35 százalékos általános jövedelmi pótdóval, 10 százalékos utadóval, 5 és fél százalékos megyei pótdóval, 3 százalékos országos betegápolási adóval, és 36 százalékos községi pótdóval együtt 3319 korona 99 fillérre rug.

Ha ez összeget ki kell fizetnünk és ezután is adózni köteleztetünk, nemcsak a 2987 koronát és 61 fillért tevő tartalék alapunk semmisül meg, de jövőben sem létesíthetünk tartalék alapot, mert az lehetetlen, hogy a szövetkezeti tagok törzsbetéteik után kamatjárulékot egyáltalán ne kapjanak. Ily körülmények között nem marad más hátra, mint szövetkezetünket, bármily áldásosnak bizonyult is a szegény népre, feloszlantni. Mert az igazgatósági tagok még sem tehetik ki magukat annak, hogy minden elővigyázat mellett is előfordulhat veszteség esetén, nem lévén tartalék alap, a veszteséget saját zsebükből fedezzék.

A hitelszövetkezetek működését adóztatásokkal nem megbénítani, megakasztani, hanem mint a miniszterelnök igen helyesen mondá, racionális megfelelő módon fejleszteni kell. E fejlesztéshez tartoznék pedig: *)

*) Ezen kívánság ellenkeznek a törvénnyel, de a méltányossággal is, mivel a betéteket elfogadó pénzüzetek betéti és egyéb adókat kötelesek fizetni. Ha tehát a szövetkezetek betéteket is fogadhatnának el adómentesen, jogosulatlan előnyöket élveznének. Erre való a posta takarékpénztárak, de a kisebb pénzeket „részejegyek” alakjában úgy is elfogadják a szövetkezetek, (Szerk.)

1. Hogy adózási kötelezettség nélkül kisebb összegű betéteket is elfogadhatnának. A szegény nép ugyanis olykor-olykor keresvén néhány koronát, azoknak egy részét, hogy el ne költse, hanem ruházat, vagy egy malac, borju, tehén vételre megtakarítsa, összegyűjtse, egyszer is, másszor is szívesen betenné a szövetkezetbe. Hasonló képpen cselekednének a cselédek is, havi bérök feleslegével. Sőt aki jószágát eladja, mert később szándékozik csak árát valamibe fektetni, vagy felhasználni, 2—4 hónapra, vagy félévre szintén örömmel elhelyezné. És ez takarékosagra, jólétre vezetné a népet, mert bizony ha pénzt éreznünk zsebünkben, könnyebben költünk, s mikor igazán szükségünk lenne rá, nincs mihez nyulnunk.

2. Mint a miniszterelnök is helyesen utalt rá, a szövetkezeteket a takarékpénztárakkal benső viszonyba kellene hozni, hogy azok türethető kamattal juthatnának kölcsönhöz.

Kelt Rakamazon, 1904-ik évi július hó 21-én.

Halász Sándor,
ügyv. igazg.

Drágaság és piaci rendészetünk.

A lap szerkesztőjétől nyert felvilágosítás szerint az előfizetők közül többen fordultak a laphoz és felvilágosítást kértek, hogy a piaci rendezéssel kapcsolatban lehet-e a kofákat a vételtől eltiltani, illetve őket csak egy bizonyos időn túl való vásárlásra szorítani.

Többeket felvilágosítottam szóbelileg már e tárgyban, de most már az igazság érdekében nyilvánosan is kijelentem, hogy a kofák vásárlását lehet korlátozni, de csakis *társadalmi uton*. Mójában van az eladóknak azoknak adni el az élelmiszereket, akiknek akarják, mert Nyiregyháza is *kettőn áll a vásár*, t. i. az eladón és a vevőn. Ha az árusítók akarják, kizárhatják a kofákat a vételtől, de csakis ők zárhatják ki. A mai szorgos dolog időben ugyanis kora reggel hozzák be a tanyákról az élelmi szereket és sietnek haza a gazdasszonyok, hogy ebédt főzhessenek a munkásoknak. Inkább pár fillérrel olcsóbban adják el az árusítók a terményeket, mint 8—9 óráig várakozzanak és akkor kapjanak jobb árt. Az eladókat pedig nem lehet semmi féle hatósági beavatkozással arra kényszeríteni, hogy a közvetlen fogyasztóknak adják el a terményt, mivel mindenki annak adja azt el, aki megfelelő ár ajánlása mellett hamarabb jelentkezik.

A rendőrfőkapitány már kétszer is megkísérelte a kofák vásárlását korlátozni, még pedig a *közrendészeti szabályrendelet* keretén belül. A képviselőtestületi tagok bizonyára emlékeznek erre, mert a szabályrendelet tervezete, mintegy két évvel ezelőtt felolvasatott a gyűlésben, de arra is bizonyára emlékeznek a tagok, hogy a miniszter törölte mindkét esetben és elvi határozatként mondta ki, hogy *Magyarországon a szabad eladást korlátozni senki sem jogosult*, mivel ez a határozat is felolvasatott a gyűlésben.

Szomorú dolog ez és a vevő-közönségre nézve káros is, de rajta a hatóság nem segíthet. Két mód van, amely ellensúlyozni képes ezt, még pedig először az, hogy ha a *vevők már reggeli 6 órakor vagy még ennél is előbb mennek ki a piacra, a mikor a fogyasztók, a kofák által fizetett árral egyező összegért vásárolhatnak élelmicikket*. A másik mód az volna, hogy ha az árusítókat rá lehetne bírni, hogy terményüket ne adják el 6 órakor a kofáknak, hanem 8—9 óráig várjanak és csak akkor adják el a fogyasztóknak. Az utóbbi mód azonban kivihetetlen.

Ha már a piaci rendezésről írok, felhívom arra is a rendőrfőkapitány figyelmét, hogy egyesek utközben, az utcákon árulnak élelmiszereket, mely körülmény azonban meg nem engedhető, mivel ez egyenesen a közegészség rovására esik, amennyiben az áruk elkerülik a vizsgálatot. Figyelmébe ajánlom azt is a főkapitánynak és az orvosfőnöknek, hogy az élelmiszerek vizsgálatára nagy gondot fordítsanak azért, hogy ha már drága pénzen fizetjük meg az élelmi szereket, azok kifogástalan volta legyen legalább biz-

tosítva. A kofákra is nagyobb gondot fordíthatna a rendőrség, mert a piacon sokszor hatalmas csete-patét rögtönöznek.

Szerencsétlen dolognak tartom, hogy a „Nyirvidék” erről a dologról cikkezett, mert így közbeszéd tárgyává lett a kérdés és van Nyiregyháza sok „törvényt ismerő ember,” aki a kofákat még jobban kitanítja jogaikra és a felettes hatóságokra. Azt hiszem azonban, hogy az aratási és cséplési munkálatok elmúltával változnak a viszonyok, mivel nem lesz a tanyasi asszonyoknak oly szorgos a dolguk és 8—9 óráig is beunmaradhatnak a céltől, hogy árúikat közvetlen a fogyasztónak adják el és ennek a következtében jobb árt érjenek el. A képviselet legutóbbi gyűlésében vagyis folyó hó 22-én, tehát a „Nyirvidék” cikkezése előtt tárgyalt egy szabályrendeletet, amelybe a kapitány újból felvette a kofák vásárlásának korlátozását, az azonban kérdés, hogy a felsőbb hatóság nem fogja-e ismét törölni.

Törvénytudó.

HIREK.

Öfelsége, Varga Mihály, Laskod község főbírájának, a közügyek terén szerzett érdemeinek elismeréséül az ezüst érdemkeresztet adományozta.

Áthelyezések. Az igazságügyminister Bálint Károly és Kovács Géza járásbírói innokekat a helybeli kir. törvényszékhez, Bayer Károly kisvárdai járásbírói innokekat pedig a helybeli kir. járásbíróshoz helyezte át.

Megyénk a ministernél. Lapunk múlt számában megírtuk, hogy ma egy hete Szabolcs vármegye küldöttsége tisztelgett a képviselőházban Tisza István gróf miniszterelnöknél és Hieronymi Károly kereskedelmi ministernél. A küldöttséget Feilitzsch Berthold báró főispán és Szikszay Pál alispán vezette. Az alispán előadta, hogy a közutak elhanyagolt állapotban vannak és sürgős közérdek ez utaknak mielőbb való kiépítése. Mivel pedig a vármegye elegendő anyagi eszközökkel nem rendelkezik, állami segítséget kért. A ministerek elismerték a kérelem jogosságát és az állami támogatást megígérték.

Az új róm. kath. templom felszentelése, hivatalos helyről nyert értesülésünk szerint jövő hó 20-án, Szentistván-király ünnepén lesz megtartva. Bővebbet lapunk jövő számában hozunk.

Az új vasúti állomás. Tegnapelőtt tartott meg a helybeli új vasúti állomás építése ügyében a közigazgatási bejárás. Az új állomás építését jövő év közepére kimondották és 600000 korona költséggel szándékoznak azt létesíteni. Ugyanakkor állapították meg a demecseri állomás kibővítésének szükségességét is.

Nagy tűz Kisvárdán. Kisvárdáról értesítenek bennünket, hogy ott hétfőn nagy tűzvész dühöngött és csak a tűzoltóság és a polgárok odadó munkájának lehet köszönni, hogy egész városrészt nem lett a tűz martaléka. Erős szél fújt a tűz kiütésekor, mely porfellegbe borította az egész várost, s így a magasra csapkodó lángot és a füstöt csak a szomszédos utcák lakossai vehették észre. A tűz a Hrabovszky-féle majorban ütött ki, mely a város területén van, sőt egy utcasor is épült a major külső oldalán. Mikecz István tűzoltó parancsnok vezetésével a tűzoltók minden lehetőséget elkövetve a tűz elfolytására, de a szárazság és a vízhiány leküzdhetetlen akadályokat gördítettek eléjük. A tüzet csak másnap sikerült eloltani. Megégett 18 lakóház, igen sok melléképület és mezei termény. A Hrabovszky-féle majorban 50 darab sertés is elpusztult. Több kisgazdának is megégett a háza és terménye. Alispánunk kedden délután kiment Kisvárdára és megtekintette a pusztulás helyét, ahol még akkor is füstölgött egyik-másik épület. A gyűjtés, a károsultak javára meg lesz indítva.

Szép kitüntetés. A debreceni első országos cipész-ipari és munkagép szak-kiállításon Lakatos Lajos helybeli, előnyösen ismert cipésmester is részt vett és oklevéllel lett kitüntetve. Midőn a kitüntetéshez gratulálunk a „Nyirvidék” erre vonatkozó újdonságára azt jegyezzük meg, hogy ime Nyiregyháza nem maradt el a jelzett kiállításról.

Alakuló gyűlés. A Nyiregyháza—vásárosnaményi helyi érdekű vasút építése és a „Szabolcs vármegyei helyi érdekű vasút r. t.” megalakítása ügyében, Fábian Lajos engedélyes tegnapi alakuló közgyűlést hívott össze Budapestre. A napirend a következő 12 pontot foglalta magába: Engedélyes jelentését az alaptőke elhelyezéséről. Az alapszabályok megállapítását. Határozathozatalt a r. t. megalakítása ügyében. Engedélyes jogainak és kötelezettségeinek átruházását. Az igazgatóság alakítását. Felügyelő bizottság választását. Határozat hozatalt az építési szerződés tárgyában. Az engedélyezés biztosítéka ügyébeni határozást. Kereseti kimutatás bemutatását. Leszámlolásokat. Szinszállítási szerződés bemutatását. Üzletkezelési és csatlakozási szerződések jóváhagyását.

Város fejlesztési teendők című és lapunk II-odik cikkét képező értékes szakmunkára, amidőn felhívjuk olvasóink figyelmét, az író kérésére kijelentjük, hogy ezen és lapunk ezutáni számaiban tőle megjelenő cikkek minden pártpolitikatól menten csakis tárgyilagos fejtegetéseket akarnak nyújtani. Nagyon helyeseljük munkatársunk nézetét, mert nincsen szerencsétlenebb dolog, mint ha a városrendezési, tisztviselő választási és ezekhez hasonló ügyeket pártpolitikai szempontokból bírálják.

Kánikula. A naptár szerint is bekövetkezett a kánikula. Perzselő meleg van, mely az összes terményeket végpusztulással fenyegeti. Eső nincs és a nagy forróságtól az utszéli fákról is hullogálni kezd a levél. A burgonya tönkro ment, a kukoricához nincs remény, a legelők kopárok. A kutak egy részében kipadt a víz. Az emberek el vannak csigázva a szokatlan forróság által. 1863-ban volt a mostanihoz hasonló szárazság, amikor nagy inség áltott elő annak a következtében, de akkor sem volt a mostanihoz hasonló meleg. Városunkban a hőmérő higánya árnyékban 35—40 C fokra emelkedik nap-nap mellett. A m. k. meteorológiai állomás szerint az egész Európában Szabolcs vármegyében van a legnagyobb meleg, mivel Rómában, Nápolyban és más délvidéki városokban is 37° eddig a maximum, holott Nyiregyháza már a 40-ig is felszökött a hőfok.

Ösbudavára Nyiregyháza. A dalegylet által kiküldött rendező bizottság hatalmas programot állított össze s azt mindenáron meg akarja valósítani. A rendező bizottság 200 tagu lesz. A mutatóanyagok és látványosságok százféle nemei fogják a mulatságon jelenlevő közönséget szórakoztatni. Ezen nagyszabású mulatság iránt nem csak városunkban, hanem az egész megyében oly élénk érdeklődés mutatkozik, melyet még egyetlen mulatság előtt sem lehetett észlelni; s amely ennek sikerültését jól előre is biztosítja. Jövő számunkban részletes ismertetést hozunk.

Meghívás. A nyiregyházi iparos ifjuság önképző egylete saját egyleti helyiségében folyó évi július hó 31-én délután 3 órakor tartja meg évi rendes közgyűlést, melyre az egyleti tagokat — e helyen is — meghívja: Az elnökség. Nyiregyháza, 1904. július hó 17. — Tárgysorozat: 1. Elnöki jelentés. 2. Az 1903. évi zárszámadás bemutatása. 3. Az 1904. évi költségvetés átvizsgálása. 4. Az egylet tisztviselőinek megválasztása. 5. Nefaláni indítványok.

A közkutak és a rendőrség. A rendőrfőkapitány az építkezések vezetőit utasította, hogy a közkutakból vizet építkezéshez ne hordjanak, mivel azok elsősorban az ivóvíz szolgáltatására vannak hivatva és a mostani nagy szárazságban az ivóvíz szükségletet is alig képesek a közkutak kielégíteni.

Hirdetmény. Értesítettnek az érdekelt adófizetők, hogy a föld és házadók után kivetett általános jövedelmi pótdadó lajstromok érvényesítve a királyi pénzügyigazgatóságtól a városi adóhivatalhoz leérkeztek, a hol is azok a folyó évi július 25. napjától a folyó évi augusztus hó 2. napjáig tarjedő 8 nap alatti közzemlére kitétettek a hol is azok a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Figyelmeztetnek az érdekelt adófizetők, hogy a jelzett kivetésből eredő sérelmes kivetések elleni felszólamlásukat: a) azok, kik már a múlt évben is megváltak róva hasonló adónemmel, a lajstromok közzemlére kitételétől, b) azok pedig a kik ebben az évben

első ízben rovtak meg, az adókönyvecskéjükbe történt beírása napjától számított 15 nap alatt a városi adóhivatalhoz írásban beadhathják. Adó 3362—1904. szám. Nyiregyháza, 1904. július hó 22-ik napján. Városi adóhivatal.

Felhívás. A városi hatóság által felhívottnak a cséplőgép tulajdonosok és csépletőgazdák, hogy tekintve az uralgó szárazságot, a tüzesetek elkerülése végett a cséplőgép tüzszekrényé közelében gyulékony anyagot ne tartsanak, száraz idő esetén a gép körüli teret naponként többször locsoltassák fel, és szeles idő esetén a cséplést a szél megszűntéig szüntessék be.

Új postahivatal. Vármegyénkben Petneháza községben „Petneháza” elnevezéssel folyó évi augusztus hó 1-én a postaügynökségekre meghatározott teljes működési körrel postaügynökség lép életbe. A postaügynökség postai összeköttetését a Petneházáról Karászra és vissza naponként közlekedő gyalogküldöncjáráttal fogja kapni. A postaügynökség kézbesítési kerületébe Petneháza és Laskod községeket, Csengő, Cigány, Farkas, Frenkel, Fuló, Godolya, Grószmann, Grósz, Jármay, Király, Szegedi, Szennyes, Vay tanyákat és Iklód pusztát osztották be. Ezen fent említett helyek utolsó postája; és a postaügynökség ellenőrző postahivatala: Karász.

Tífusz. A szokatlan forróság következményeként Aradon a tífusz lépett fel. A betegedés egy körzetben és ugylátszik, az ivóvíz fertőzöttségének következtében lépett fel. A vízből mintát küldtek fel a budapesti bakterológia intézethez. Eddig két haláleset és közel száz megbetegedés fordult elő. Ajánljuk a városi hatóság figyelmébe, hogy a közkutak környékének és a piaci élelmi szerek tisztántartására, valamint azok orvosi ellenőrzésére gondot fordítson addig, míg valami ragály nem üti fel fejét, a forróság által elesigázott, — tehát a betegséggel szemben kis ellenállással bíró — lakosság között.

A telefon hálózat folyó évi július havi névsora most küldetett szét az előfizetőknek. E szerint a nyiregyházi központtól a belföldi és alsó ausztriai, a kisvárdai, fényeslitkei, nagykállai, ujfehértói, nyirbátori központokról a belföldi, a kemecsei, kótaji, tiszalöki, gávai és mándoki központokról pedig a megyebeli állomásokkal is lehet magán személyeknek beszélgetést folytatni. Az előfizetők száma az egész megyében szépen szaporodik. Nyiregyháza 113 előfizető van. A kiadott névsorban azonban ugy a felhívási számban, mint a nevekben több nyomdahiiba van, ami téves hívásokat eredményezhet, mely okból a jövőben gondosabb correcturát kérünk, a közönség nevében.

Vasúti kedvezmény a Fiumén át kivándorlóknak. A kereskedelmi ministerium a Fiumén át Amerikába kivándorlók részére az államvasutak összes vonalain 50 százalék mérséklést engedélyezett, azonban csak abban az esetben, ha legalább tizen együttesen utaznak és váltanak közvetlen harmadosztályu menetjegyet Fiuméig. A vasúti pénztárnál az utlevelet és a negyven koronáról szóló magyar-amerikai ideiglenes hajójegyet kell bemutatni. Ez utóbbiak a hajóstársaság budapesti központi irodájában (IV., Vigadó-tér 1.), vagy pedig Vadász Dezső kisvárdai lakos, kivándorlási meghatalmazottnál a negyven korona előzetes beküldése mellett kaphatók, a hol a hajójáratokra vonatkozó egyéb fölvilágosításai is szolgálnak.

Nyilvános nyugtázás. Lendvay Károly ur a „Tanítók Árvaháza” javára tíz koronát volt szíves kezeimhez juttatni. A nemes cél érdekében hozott áldozatkészségéért fogadja ez uton is hálás köszönetem nyilvánítását. Az adományt rendeltetési helyére juttattam, Nyiregyháza, 1904. évi július 29. napján, Bakoss István.

Gyujtogatás. Papp községben egy hóten belől négyyszer volt tűz, amelyek gyujtogatásból látszanak származni. Az ottani hatóság erőlyesen nyomoz.

Fellobbant a forróságtól. Hétfőn délután a „Hoffmann Adolf, „Korona”-szálloda alatti kereskedése előtt egy kindruszos hordó ismeretlen okból, de valószínűleg a nap égető hőtől fellobbant, és hatalmas lánggal égett. A tűzoltóság is kivonult.

Gyémánt lakadalmi ünnepély. Epstein Benő helybeli divat-kereskedő és neje szül. Mezei (Grünfeld) Johanna, tolyó hó 31-én tartják meg szük családi körben hatvanéves házassági évfordulójukat. A férfit a szabadságharcban 1848—49. évben részt vett s most is dacára agg korának, egyenes tartással bír, teljes egészségnek örvend, szemüveg nélkül ír, olvas; finom lolkületű hitvestársával, ki a helybeli nőegyletek alapító és rendes tagja kezdettől fogva stb. türelemmel osztották meg fiatal koruktól kezdve az élet viszontagságait s kitartó szorgalommal munkálkodnak pályájokon tisztességben és becsületben, változatlanul hatvanév óta a mai napig folytatólag, küzdelmes kereskedelmi viszonyok között példaként!

Tolvajlás. Kovács András péksütemény elárúsító a helybeli vasuti állomáson egy vidéki embert leitatott és annak zsákjából egy öltözet ruhát ellopott. A tettes az ő ócska ruháját az állomás ciosset-jébe dobta és a jogtalanul szerzett új ruhába öltözött fel. A káros később a rendőség segédkezésével vissza vette nygán a ruhát, de ezzel az ügy nem uyert befejezést, hanem a rendőség bizonynyára megteszi a megtorló intézkedéseket.

Tűz. Téth községben tűz volt amikor Lengyel József és Nyeste András lakóházai és annak melléképületei égtek meg. A nép a határban dolgozott kinn és az otthon maradtak csak nagy nehezen tudták a tüzet elfojtani.

Egy szükölködő család leánya, aki kitünően szab és varr, kezének munkája által óhajt segíteni hozzátartozóin. E körülményt ajánljuk a tehetős izr. családok figyelmébe. Lakik Körte-utca 42. sz. alatt.

Értesítés. A tiszai ág. hitv. evang. egyházkerület eperjesi Collegiumának jogakadémiaján az 1904—1905. tanévre a beiratásos folyó évi szeptember hó 1-től 12-ig eszköz lendők; az előadások pedig szeptember 16-án veszik kezdetüket. Utólagos felvételnek szeptember hó 13—15. napjain dékáni, azután pedig tanári-kari engedélylyel lehet helye. Azok az egyéves önkéntesek, akik tényleges katonai szolgálatukat folyó évi szeptember hó végén fejezik be, október hó 1—8 napjain iratkozhatnak be. A vizsgálatok határ-ideje szeptember hó 1-től 15-ig terjed. A jogakadémiai hallgatók általában részesülhetnek a Collegium kebelében fennálló tápintézet kedvezményeiben (az erre nézve megállapított díjak a legutóbbi tanévben a következők voltak: ebéd és vacsoráért az első fél-évben szeptember hó elsőjétől december hó végéig 50 korona, a második félévben január hó elsőjétől június hó végéig 74 korona; csak ebédért az első félévben 32 korona, a második félévben 46 korona. A jövő tanévtől kezdve az összes évi ebéd- és vacsora-díjnak 150 koronára való felemelése megerősítés alatt áll; ezzel szemben azonban az ételeknek s főként a vacsorának javítása is eszközöltetni fog. Új és kényelmes tápintézet épület emelése folyamatban van. Az erre érdemesek igényt tarthatnak a Collegium által kiosztani szokott ösztöndíjakra; valamint a szegénysorsuak tandíjmentességre, tápintézet-díj elengedésre s a jelentékeny alapítókéval rendelkező „Jogász Segély-Egy-let” támogatására számíthatnak. A jogakadémiai ifjúsági-, valamint a collegiumi nagy könyvtár rendelkezésre fog állani. Mindenmü felvilágosítással szivesen szolgálunk. Eperjesen, 1904. július havában, A jogakadémia igazgatósága.

A tiszalöki vonal motorosa. A napokban tartották meg Győrben az ottani waggongyár által a debrecen—tiszalöki vonal számára készített Stolcz-féle szabadalmazott motorral a próbát. A motor Jutastól Zircig terjedő 21·5 km. utat 32 perc alatt tette meg, dacára, hogy az 20‰ emelkedésü. Ilyen sebességgel vonat nem haladt még a zirci vonalon. A motor a debrecen—tiszalöki vonalon állandó üzemben fog állani. Igazán meglepő az a sok javítás, amelyet rövid időn belül tettek a gőz-motoron. Legújabb javítás az, hogy a hamuszekrény légmentesen van elzárva és egy ventilátor szállítja a tüzszekrénybe a levegőt. Ez a rendszer esőtől, széltől függetlenül, a legnagyobb biztonsággal működik. A motor

óránként 40 kilométer sebességgel haladt és kilométerenként csak 1·4 kg. szenet és 9 liter vizet fogyasztott. A motorüzem előnyei mindjobban kitűnnek a lokomotív üzem felett.

Szállítás utánvétellel Bulgáriába. A posta-igazgatóság közli, hogy Bulgáriába augusztus hónap elsejétől kezdve, 500 koronáig terjedhető utánvétellel terhelt csomagok küldhetők. A Bulgáriába címzett utánvételes csomagok mindig a földáskor bérmentesítendők. Az utánvételi jutalék az utánvétel minden 20 koronája, vagy ennek része után 20 fillér. A földadó a kikötött utánvételt mindaddig, a míg a rendeltetési postahivatal a csomagot még nem kézbesítette, vagy vissza nem küldötte, leszállíthatja, vagy teljesen el is engedheti. Ugyancsak augusztus hónap elsejétől kezdve a bolgár postahivatalok a Magyarországra szóló csomagokat 500 frankig utánvétellel terhelve fogadják el szállításra.

Vasárnapi munkaszünet és a vasutak. A Kereskedelemügyi miniszter 1904 június 24-én 28978 sz. a. hozott elvi határozata. Tudomásul vétel és alárendelt közegeinek megfelelő tájékoztatás végett értesítem a Czimét, miszerint áruknak a vasutikocsikba és hajókba történő berakása, valamint a vasuti kocsikból és hajókból való kirakása is a vasuti és hajózási üzemhez tartozó munka, mert az áru be- és kirakása részint előfeltétele, részint pedig következménye a vasuti, illetve hajózási üzemnek. Minthogy pedig hivatali elődöm mult évi június hó 13-án, 28559 sz. a. kibocsátott rendeletének III. cime 8. pontja szerint a vasuti és hajózási üzemek azért, mert a közforgalom érdekei a folytonos üzemben tartást föltétlenül megkövetelik, a vasárnapi munkaszünet szempontjából mindennemü korlátozás alól ki vannak véve, áruknak a vasuti kocsikba és hajókba történő berakása, valamint azokból való kirakása is, munkaszüneti napokon az egész nap folyamán akadálytalanul végezhető, és pedig úgy abban az esetben, ha a be- és kirakást a vasuti vagy hajózási vállalat alkalmazottai végzik, mint abban az esetben is, ha a be- és kirakást a feladó, illetve az átvevő fél munkásai teljesítik.

Cémentárukat gyártók és árulók figyelmébe ajánljuk, hogy a kereskedelemügyi miniszter, alispánunknak 11149/904. számú határozata szerint kimondotta, hogy középítkezéseknél a cément áruknak az egyes gyárakból való származását kimondani nem lehet, mivel a hazai cément gyárak mind megbízható árut hoznak forgalomba és az egyes gyáraknak előnyben való részesítése a többi gyár megkárosításával jár.

Termény árak:

Buza	9·00—9·30
Rozs	6·70—6·90
Árpa	6·00—6·20
Zab	6·00—6·20
Tengeri	6·80—6·90

KÖZGAZDASÁG.

Nyiregyháza város 1904-ik évi selyemtenyésztése.

Városunkban és megyénkben a selyemtenyésztés ügye szépen halad előre. Az első években ugyanis olyanok is belefogtak a tenyésztésbe, akik azt hitték, hogy a selymér minden gondozás nélkül meg él és a tenyésztésből munka nélkül is vagyont lehet szerezni. Az ilyenek lassankint elmaradoznak és teret engednek azoknak, akik kellően gondozzák a hernyókat, mivel tudatával bírnak annak, hogy a selyemtenyésztésnél is dolgozniok kell és munkásságuknak ellenértékét kapják meg a beváltás alkalmával. A köznép is belátja lassankint, hogy a selyemtenyésztéssel foglalkozni érdemes, mivel a vele való elfoglaltság 5 hétnyi időt vesz csak igénybe és ez is olyan időre esik, amikor a gazdálkodási teendők nagy részben szünetelnek. A beváltásnál szépen pénzel

a lelkiismeretes tenyésztő és ami a fő. aratás előtt, tehát olyan időben kapja a pénzt, a mikor arra a legnagyobb szükség van. A mai érdeklődés alapján remélni lehet, hogy Nyiregyházán rövidesen egy selyem-gubó raktár lesz felállítva.

A selyemtenyésztés állapotával szakszerűen foglalkozik Moesz Béla, városi aljegyző, a következő jelentésében, melyet az országos felügyelőséghez intézett:

A méltóságos országos selyemtenyésztési Felügyelő Urnak Szegzárdon.

A méltóságos Felügyelő Ur 3054/904. számú, és a Nyiregyháza város polgármesteréhez intézett leirata alapján alólirott már negyedizben vagyok szerencsés Nyiregyházán a selyem-gubó beváltásánál bizalmi férfiui minőségben működhetni.

A K. 6275/1904. számú polgármesteri megbízás folytán emlékiratomat a következőkben terjesztem elő: — hogy Nyiregyházán a selyemtenyésztés ez évben nem sikerült úgy, a mint annak sikerülni kellett volna az első sorban annak tulajdonítható, hogy a mult évben a nagy számú tenyésztő között igen sok olyan volt, aki nem értett a hernyók ápolásához, nem tudta, vagy nem akarta azokat kellőképp táplálni — s annak következtében a hernyók nagy része elpusztult a begubózás előtt, az ilyen tenyésztők azután elégedetlenek, s mindent elkövetnek — hogy a többi tenyésztőket különösen, akik ingadoznak — lebeszéljék.

Második fő oka abban rejlik a tenyésztésnél ez évben tapasztalt hanyatlásnak, hogy még mindig nem áll elegendő szederfa a tenyésztők rendelkezésére — van Nyiregyházán igen sok szederfa az egyesek udvarában — de ezek legnagyobb része kizárja a tenyésztőket, ezt hozván fel okul, hogy ha a fák lombját leszedik, a fa azt megsinyli — elpusztul.

Harmadik fő oka volt pedig az a visszaesésnek, hogy Hajnik János ur, akit még Nyiregyházán igen kevesen ismernek, maga személyesen járt tenyésztőket gyűjteni; nem akarom ez által azt mondani, hogy nem fejtett ki kellő ügybuzgalmat, mert azt róla ellenségei sem mondhatják, de eredményt nem ért el, mert a kiket meglátogatott s elmondta látogatásának — célját, megígérték neki — mint idegennek — csak hogy minél hamarabb le rázzák a nyakáról, megígérték neki, miszerint selyemhernyót tenyészteni fognak. Más kép áll a dolog, ha a felügyelő ur úgy a város bel, mint a külterületen egy városi alkalmazottal, vagy egy itteni tekintélyes tanítóval jár, akit a nép ismer — s akinek ha a szavát adja — azt beváltani erkölcsi kötelességének ismeri.

Jövöre magam óhajtok Nyiregyházán úgy szóval, mint a hírlapok útján ezen ügynek propagandát csinálni, már az őszszel, de legkésőbb a jövő tavasszal egyes tágasabb és a földmives nép által benépesített utcákon két-két sor eperfát fog a város ültetni, hogy minden egyes termelő kéznél kaphassa a lombokat, hogy ne kellessen neki távoli helyeken fél napokat eltölteni az eperfák lombjainak szedésével.

Ha nem is sikerült mennyiségileg ez évben a selyem-gubó termelés, de minőségileg meghaladja az eddigi összes tenyésztésünket, mert mondhatom, hogy olyan hernyók és olyan gubókat, mint a milyenek a városi szegény-házban tenyészettek csak kiállításon láthat az ember. — az a csekély számú tenyésztő komoly

tenyésztő volt, nem pedig műkedvelő, ilyeneket kell nekünk nevelni — ezek fogják megvetni Nyiregyházán a selyemtenyésztés alapját.

Attérve a beváltás lefolyására, — irhatom tiszta lelkiismerettel, hogy az simán folyt le. Nandrassy D. Aurél itteni beváltó ur az ő előzékeny, megnyerő, tapintatos modorával, minden egyes termelő tetszését megnyerte — a tenyésztők csakis a beváltási árak alacsony volta miatt panaszkodtak — amit én is felelendőnek javasolok.

Most kezdetben az árakat 10—15 fillérrel emelni kellene, azonban később midőn a nép véérébe megy át a termelés, lehet azt lejjebb szállítani, s a leszállítást kellően megindokolni.

Ezek előre bocsátása után, mert iveket irhatnék össze, csak annyit vagyok bátor jelezni, hogy ami takarékos, szorgalmas népünk — lassan-lassan belátja azt, hogy az eperfának nem csak az a rendeltetése, — miszerint a kacsának, libának és mindenféle lábas jószágoknak adjon táplálékot — begfogja látni, hogy ez egy oly jövedelmi forrás, amely ha megnyíthatik úgy — egyesek, mint családok jövőbeni megélhetését és boldogulását van

hivatva előmozdítani, és én már ma lelki szemeimmel látom, miszerint Nyiregyháza a tiszántuli kerület selyemtenyésztésének gócpontja lesz, — lesz pedig mielőbb, ha Méltóságod hazafias és ügybuzgóságban gazdag fenkölt személye is úgy akarja.

Nyiregyházán a városi tisztikar tagjai — s az én csekély személyiségem s a népiskolák buzgó tanítói mindent elfogunk követni a jövőben, hogy Nyiregyházát a selyemtenyésztés terén kiemeljük a többi városok sorából, s hogy itt mihamarább egy selyem-gubó raktár állíttassék fel — vagy selyemtenyésztési főfelügyelőség szerveztessék.

Nyiregyházán, 1904. évi július hó 21-én.

Maradok Méltóságodnak hazafiu üdvözlettel, alázatos szolgája:

Moesz Béla,

városi I-ső aljegyző, mint a selyemtenyésztési ügy előadója és a beváltáshoz kirendelt bizalmi férfi.

Szerkesztői üzenetek.

Paszár István urnak Budapest. B. cikkét lehetetlen volt ezen számunkba hozni, jövő számunkra maradt. Üdvözöljük.

Pontos előfizető. Névtelenül beküldött közleményeket elvből nem közlünk. A tárgygyal lapunk mai

száma ugys foglalkozik. Különbem sem tartjuk helyesnek a közönséget a hatóság ellen izgatni, amikor a hatóságnak erre vonatkozólag rendelkezési alapja nincs.

Nyilttér. *)

A „Nyirvidék“ folyó hó 24-én megjelent számában Teremi Ferenc napkori segédjegyző aláírásával közzétett nyilttéri közleményben személyem ellen irányuló támadásért az egyedül illetékes bíróságnál kerestem orvoslást.

Demecser, 1904. július 25-én.

Keszler Károly.

Ügyes műszaki rajzoló.

Pavlovits Károly
építész mérnök irodájában
(Iskola-u. 5) felvétetik.

*) E rovat. alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerkesztőség.

H I R D E T É S E K.

765—1904. v. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nyiregyházai kir. járásbiróság 903. SpI. 1219/7. számú végzése által Klár Lajos nyiregyházai lakos végrehajtató javára Csengery József és neje nyiregyházai lakosok ellen 520 korona 24 fillér tőke ennek 1903. év december hó 27. napjától számítandó 5 százalék kamatai és eddig összesen 125 kor. 38 fill. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróilag le foglalt és 2200 koronára becsült egy Marschal-féle locomobil egy cséplő szekrény stb. álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a nyiregyházai kir. járásbiróságnak 1904. V. 570/2. számú kiküldést rendelő végzése folytán a helyszínén, vagyis Nyiregyháza határában az u. n. Papp tanyán leendő eszközlésére 1904. év augusztus hó 2-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbit ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-cz. 108. §-ban megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Nyiregyházán, 1904. évi július hó 17. napján.

Oláh Gyula, kir. bir. végreható.

5 szobás, két verandás villamos világításra berendezett ház, kerttel, istállóval, pinczével, élés- és egyéb kamrával, a Dessewffy téren, eladó vagy kiadó.

Dr. Kelemen Adolf.

Dr. Egri
vizgyógyintézete
és sanatoriuma
Miskolczon.

Kényelmes szobák.

Kitünő konyha. Olcsó árak. Állandó orvosi

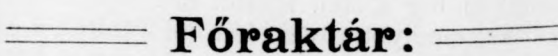
 felügyelet. Vezető orvos: **Dr. Politzer J.**

Telefon. Kívánatra prospektus. Telefon.

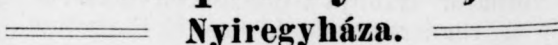
Az intézet bármily nagyfoku igényeknek megfelelően, a közönség számára egész éven át nyitva van. A legmodernebb vizgyógyintézet, villamos fürdők, szénsavas- és ásványfürdők, forró légfürdők, belégzési gyógyintézet (Dr. Bulling) az összes villamos gyógyintézetek, vibrációs masszázs, gyógy-gymnastika.

Málnási Mária Forrás

természetes alkalikus sós savanyúvíz. A légzőszervek hurutos bántalmainál, a **tüdő tuberculosis minden stádiumában** a bélhuzam hurutos bántalmainál és **gyomorégésnél** páratlan hatása.

Főraktár:

Szentpétery Lajos

Nyiregyháza.

Alkalmi vételek áruháza.

Tömeges vételek folytán a következő cikkek állanak a nagyérdemű vevőközönségnek **bámulatolcsó árban** rendelkezésére:

férfi- és női gyapju-szövetek, vásznak, kanavászok, köpper, schiffon és batisztáruk, ágy- és asztaltakarók, szőnyegek, fehér és színes damaszt-készletek, férfi ingek és gallérok, ruhadiszek, csipkék, betétek és szalagok, zsebkendők, férfi-, női és gyermekharisnyák.

10 koronán felüli bevásárlásnál külön 5% engedmény.

Práger Károly
Zöldség-tér.

Hatóságilag engedélyezett
VÉGELADÁS!

Nyiregyházán, Pazonyi-utca 5. sz. a. levő
NAGY E.-féle
üveg-, porcellán- és lámparaktár

teljesen feloszlik, miért is abban hatóságilag engedélyezett végeladás fog tartatni.

Az üzletben felhalmozott üveg-, porcellán-, lámpa és tükörárak, továbbá majolika, teracotta és china-ezüst disztárgyak, alpaca és más fajta evőeszközök, fatálcák, vas mosdó-asztalok, képkeretek és még igen sok itten fel nem sorolható árucikk **gyári áron alul lesznek kiárúsítva.**

Egy kettős számú Wertheim-szekrény eladó. Az üzleti berendezés egészben vagy részben eladó.
Az üzlethelyiség átadó.

Hatóságilag eng. **végeladás.**

Valódi Attila- és Vermorel-féle permetezők.

AZ EREDETI

ATTILA

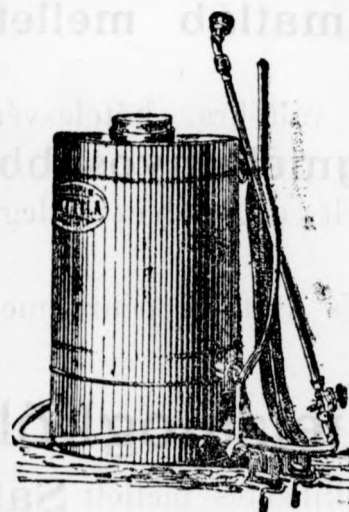
SZŐLŐPERMETEZŐ

egyedüli elárúsítását sikerült egész Szabolcsmegyére elnyernem.

ATTILA

(kivehető szélkazánu) szőlőpermetezőket két szóróval egy közönséges és egy szabadalmazott „habszóróval“.

Ugyszintén eredeti Vermorel permetezőt is, legolcsóbb áron, esetleg megegyezés szerint **részletfizetés** mellett bocsátom a vevőközönség rendelkezésére, valamint mindennemű s a legjobb fajta **rafia háncs**

és kékövet legolcsóbb áron árusítom.

Tisztelettel **Wassermann Sámuel**

Nyiregyháza, Zöldségtér 2. (Saját-ház.)

Vidéki megrendelések pontosan s azonnal eszközöltetnek.

Rafia háncs és kékő.

Üveg és porcellán.

Fűszer, gőzalmi liszt.

Van szerencsém a gazdaközönség szives tudomására hozni, hogy Szabolcs megyei számos üzletfelem kívánataira — és kényelmére — **Nyiregyházán, a**
(Gróf Károlyi-téren) szintén létesíték

mezőgazdasági gépüzletet,

hol ugyanis, egy nagyobbszabású **gépraktárt** építve, **jobb gyártmányu** mindennemű gazdasági gépeket, valamint műszaki cikkekét állandóan raktáron tartani fogok. — E téren, 14 év óta szakszerűen vezetett üzletem és szolid kiszolgálásom elég garantiát nyújt arra, hogy t. üzletfeleim legjobb megelégedését ezután is kiérdemeljem; annál is inkább, mert én minden faj gazdasági gépek technikai előnyeit is, a gyakorlat útján szerzett bő tapasztalataim által tanulmányozva, a mezőgazdaság különböző munkálatára szolgáló gépezeteket — mint jól bevált speciális eszközöket — ajánhatom.

Tekintettel továbbá, több elsőrangú gépgyáros ezéggel évek hosszú során fennállott üzleti összeköttetésemre, azon kellemes helyzetben vagyok, hogy nagybani kötésem által nyert olcsó beszerzési áram révén, ügyfeleimnek a lehető legversenyképesebb árakat és előnyös feltételeket nyújthatom. Az igen tisztelt Gazdaközönség szives rendelményeit kéri:

Teljes tisztelettel

Lichtmann Vilmos.

Főüzlet: Nyiregyházán, a Gr. Károlyi-téren.
(Vasut-utca mentén.) Fióküzlet: Mátészalkán.

Nagy raktár,

Cérna és pamutvásznak-, Regenhardt-féle fehér és színes asztalkészletek-, zsebkendők-, törülközők-, kész női fehérneműben.

Futó és Sofa szőnyegekben, ágytakaró készletek-, csipke és szövet függönyökben.

Menyasszonyi kelen-gyék a legfinomabb kivitelig állítatnak össze.

Ungár Lipót,
divatáruháza Nyiregyházán.

Saját gyártmányu

SZIVATTYUK

többféle kivitelben

==== kaphatók ====

Irsai és Társa

vasöntő-, gép- és szivattyu gyárában

Nyiregyházán.

Egy tanuló
könyv- és papirkereskedésbe,
egy tanuló
könyvnyomdába (fizetéssel)
felvétetik

PIRINGER JÁNOS cégnél
Nyiregyházán.

